

EMBERI JOGOK EURÓPÁBAN: ÁTTEKINTÉS 2019

2020. április 16.

MAGYARORSZÁG

Magyarország

Államfő: Áder János

Kormányfő: Orbán Viktor

A kormány növelte a befolyását a bíróságok felett. A civil szervezetek működését korlátozó jogszabályok hatályban maradtak, továbbra is megnehezítve a civil szféra egészséges működését. A menekültek és migránsok számára az országba való belépés továbbra is rendkívül korlátozott.

JOGI, ALKOTMÁNYOS ÉS INTÉZMÉNYI VÁLTOZÁSOK

Az emberi jogok további korlátozásai és az Európai Unió jogszabályaival való összeférhetetlenség miatt a kormányt belföldön és külföldön is sok bírálat érte.

Januárban folytatódta a „rabszolgatörvény” elleni demonstrációk. Az Országgyűlés 2018 decemberében fogadott el egy olyan módosítást, amely lehetővé teszi a munkáltatóknak, hogy felemeljék a túlórák, és akár csak három évvel később fizessék ki azokat.

Májusban az Európai Bírók Egyesülete és az Európai Bizottság is aggodalmát fejezte ki amiért a bírósági szervezetrendszerben lévő fékek és ellensúlyok tovább gyengültek, tovább veszélyeztetve a bíróságok függetlenségét. Júniusban az Országgyűlés határozatlan időre felfüggesztette a közigazgatási bíróságok bevezetését. Noha az Alkotmánybíróság a különbíróságok felállítását nem találta alkotmányellenesnek, azt sok kritika érte, többek között a Velencei Bizottság részéről a politikai befolyás veszélyei miatt. Decemberben az Országgyűlés elfogadott egy „salátatörvényt”, amely többek között lehetővé teszi a közhatalmat gyakorló szervezetek számára, hogy adott esetben politikailag kényes ügyekben alkotmányjogi panaszt nyújtsanak be a rendes bíróságok döntéseivel szemben az Alkotmánybírósághoz. Az Alkotmánybíróság jelenlegi tagjait a kétharmados parlamenti többség birtokában szinte kivétel nélkül a kormánykoalíció választotta meg.

A 2018-ban indult, az Európai Unióról szóló Szerződés 7. cikk szerinti eljárás 2019 végén folyamatban volt. Az eljárás megindításakor az Európai Parlament felszólította a Tanácsot, hogy állapítsa meg, fennáll-e annak az egyértelmű veszélye, hogy Magyarország megsérti az EU alapértékeit.

SZÓLÁS- ÉS GYÜLEKEZÉSI SZABADSÁG

A kormány folytatta a jogvédők és civil szervezetek elleni támadásokat és lejáratókampányokat.

A civil szervezetek működését korlátozó jogszabályok hatályban maradtak, károsan befolyásolva a civil szféra működését. Februárban az Alkotmánybíróság nem találta alkotmányellenesnek a Stop Soros törvénycsomag Büntető törvénykönyvet érintő módosítását, amely a „bevándorlás jogellenes elősegítését” bevezette. Júliusban az Európai Bizottság törvénycsomag miatt az Európai Unió Bíróságához fordult, mivel véleménye szerint az ellentétes az uniós szabályokkal.¹ Egy másik bírósági eljárásban, amelyben a Bizottság 2017 decemberében arra kérte fel az EU Bíróságot, hogy vizsgálja meg, hogy a civil szervezeteket megvédelemző, külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló törvény összeegyeztethető-e az uniós joggal, az év végéig nem született döntés.

A magyar kormány folytatta a tudományos szabadság korlátozását. Egy júliusban elfogadott törvény kiterjesztette a kormány befolyását a Magyar Tudományos Akadémia kutatóintézetekre, ez pedig sokakban aggodalmat váltott ki az

¹ Amnesty International: Fontos lépéseket tett ma a Bizottság a menedékkérők és az őket segítő szervezetek védelme érdekében
<https://www.amnesty.hu/news/2615/fontos-lepeseket-tett-ma-a-bizottsag-a-menedekkerok-es-az-oket-segito-szervezetek-vedelme-erdekeben>

akadémiai kutatás függetlenségének jövőjével kapcsolatban. Az Akadémia elnökének alkotmányjogi panaszát az év végéig nem bírálták el.

A kormányközeli média konglomerátum, a KESMA (Közép-Európai Sajtó és Média Alapítvány) 2018 novemberi létrehozását követően a sajtóban megjelenő kritikus vélemények még inkább visszaszorultak. A KESMA a bevételek alapján a hírmédia 80 százalékát irányítja, a felületein pedig szinte kizárólag kormányközeli személyek és nézetek jelentek meg, továbbra sem adva teret az ellenzéki véleményeknek.

HÁTRÁNYOS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS – ROMÁK

Májusban a Faji Megkülönböztetés Valamennyi Formájának Kiküszöböléséről szóló Nemzetközi Egyezmény betartását felügyelő Bizottság (CERD Bizottság) megállapította, hogy Magyarországon a rasszista gyűlöletbeszéd gyakorisága, többek között a hivatalos személyek részéről is, a romák, bevándorlók, menekültek és menedékkérők, valamint más kisebbségekkel szemben aggodalomra ad okot. A Bizottság aggodalmát fejezte a romák elleni gyűlölet-bűncselekmények nagy száma miatt, amelyek esetében a rendőrség sokszor nem vizsgálja ki alaposan a támadásokat, illetve nem biztosít megfelelő védelmet a roma közösségeknek.

A CERD Bizottság azt is megállapította, hogy több területen is megfigyelhető a romák rendszerszintű hátrányos megkülönböztetése, ideértve az egészségügy, az oktatás, a lakhatás és a foglalkoztatás területeit. Számtalan roma ember él mélyszegénységben, illetve olyan szegregátumokban, ahol az alapvető infrastruktúra és szolgáltatások nem biztosítottak.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény júliusi módosítása során a kormány nem élt a lehetőséggel, hogy a roma gyerekek hátrányos iskolai megkülönböztetésének véget vessen, holott az iskolai szegregáció az elmúlt időszakban még tovább terjedt. Abban a kötelezettségszegési eljárásban, amelyet az Európai Bizottság 2016-ban indított Magyarország ellen a roma diákok szegregációja miatt, az év végéig nem történt előrelépés.

LESZBIKUS, MELEG, BISZEXUÁLIS, TRANZNEMŰ ÉS INTERSZEX (LMBTI) EMBEREK JOGAI

2019-ben az Országgyűlés elnöke és más kormánypárti politikusok is nyíltan támadták az LMBTI embereket homofób és kirekesztő megjegyzéseikkel.

Az LMBTI emberek elleni támadások és gyűlölet-bűncselekmények is fokozódtak: 2019 júniusától kezdve szélsőjobboldali csoportok több alkalommal is megzavarták a Budapest Pride Hónap eseményeit, illetve több LMBTI szervezet rendezvényén megjelenő résztvevőt is zaklattak. Civil szervezetek és a sajtó is beszámolt arról, hogy a rendőrség több alkalommal is elmulasztott megfelelő védelmet nyújtani a támadásokkal szemben.

LAKHATÁSHOZ VALÓ JOG ÉS KILAKOLTATÁSOK

A hatóságok a hajléktalanságot továbbra is szabálysértésként kezelték. A komoly bel- és külföldi kritika ellenére az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény 2018-as módosítása, amely az életvitelszerű közterületen tartózkodás általános tilalmát mondja ki, nem ütközik az Alaptörvénybe.

Júniusban az Országgyűlés elutasította azt civil szervezetek által kezdeményezett törvényjavaslatot, amely kötelezte volna az önkormányzatokat, hogy alternatív lakhatást biztosítsanak a kilakoltatás által fenyegetett vagy a lakhatásukat elvesztett gyermekek családjának annak ellenére, hogy ez a nemzetközi jog szabályai szerint kötelező lenne.

NŐK JOGAI

Februári látogatását követően az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosa megállapította, hogy Magyarországon a nemek közötti egyenlőség és a női jogok gyengültek, többek között amiatt, hogy a kormánynak nem sikerült még megalkotnia egy új, a nők és férfiak társadalmi egyenlőségét elősegítő stratégiát, illetve, hogy a meghozott intézkedések a nőkkel kizárólag a család kontextusában foglalkoznak.

2019 februárjában a kormány elindította az úgynevezett Családvédelmi Akciótervet, amely olyan intézkedéseket is tartalmaz, amelyek segítenek a munka és a családi élet összehangolásában, illetve támogatják a családokat. A jogszabályokban és a gyakorlatban előforduló nők elleni diszkrimináció feltárására létrehozott ENSZ Munkacsoport elítélte ezt, mondván az intézkedések leginkább a közép- és magas jövedelmű családoknak kedveznek, míg az alacsony keresetűeknek nem segítenek.

Magyarország továbbra sem tesz eleget, hogy megelőzze és megfékezze a nők elleni erőszakot, az ilyen bűncselekmények esetében indított nyomozások és büntetőeljárások száma továbbra is nagyon alacsony. Az áldozatok megbélyegzése, illetve

a rendőrség és a bírák részéről megnyilvánuló érzéketlen bánásmód is gyakori, amely sokszor az áldozatok hibáztatásához, illetve részrehajló bírósági döntésekhez vezetnek. A kormány továbbra is figyelmen kívül hagyta a civil szervezetek kérését, hogy Magyarország ratifikálja az Isztambuli Egyezményt, amelyet az igazságügyi miniszter „politikai hisztinek” nevezett.

MENEKÜLTEK ÉS MIGRÁNSOK

A Magyarországra belépés továbbra is rendkívül korlátozott a menekültek és migránsok számára, erre csak a szerb határnál kijelölt két tranzitónában van lehetőség. Lényegében az összes menedékkérelmet, amelyet „biztonságos harmadik országból”, mint például Szerbiából érkezők nyújtottak be, a 2018-ban bevezetett új elfogadhatatlansági okra hivatkozva elutasították. A hatóságok azokat a menedékkérelmeket, akiknek ügye még folyamatban volt, a tranzitónákban tartották fogva. Azokat, akiknek a kérelmét elutasították és kitoloncolásra vártak, éhezettették. Az év végéig a Magyar Helsinki Bizottság segítségével összesen 27 ember fordul az Emberi Jogok Európai Bíróságához segítségért, hogy ismét kapjanak élelmet. Júliusban az Európai Bizottság új kötelezettségszegési eljárást indított Magyarország ellen a menedékkérelmek éheztetése miatt.

Számos civil szervezet tiltakozott amiatt, hogy a határvédelmet ellátó hatóságok erőszakot alkalmaztak, gyakran fizikai sérüléseket okoztak a menekülteknek és migránsoknak, sok esetben kiskorúaknak, a Szerbiába való „visszakísérésük” során.

A CERD Bizottság komoly aggodalmát fejezte ki azon beszámolók kapcsán, amelyek szerint a nemzetközi tilalom ellenére Magyarország olyan országokba küldött vissza embereket, ahol azok üldöztetésnek és más súlyos jogsértések veszélyének voltak kitéve (*non-refoulement*).

Novemberben az Emberi Jogok Európai Bíróságának Nagykamarája megerősítette a bíróság korábbi döntését az Ilias és Ahmed kontra Magyarország ügyben, amely szerint jogsértő volt két bangladesi férfit Szerbiába visszaküldeni, mivel a magyar hatóságok nem vizsgálták ki megfelelően a felmerülő veszélyeket. A Bíróság azonban a korábbi ítélettel ellentétben megállapította, hogy a menedékkérelmek bezárása a tranzitónákba nem számít önkényes fogvatartásnak.²

TERRORIZMUS ELLENI FELLÉPÉS ÉS NEMZETBIZTONSÁG

Szeptemberben a kormány további hat hónappal meghosszabbította a 2015 óta érvényben lévő tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet, amely különleges jogosítványokat ad a rendőrségnek és a katonaságnak. Júliusi látogatását követően az ENSZ menekültek és migránsok emberi jogaival foglalkozó különleges jelentéstevője sürgette a magyar kormányt, hogy azonnal szüntesse meg a tömeges bevándorlás miatt bevezetett különleges állapotot, és garantálja a bevándorlók és menekültek emberi jogainak az érvényesülését.

A hatóságok több ezer térfelügyelő kamerát szereltek fel Budapest területén. Ezek a magán biztonsági kamerákkal egy hálózatba futnak össze, a felvételeiket pedig egy központi tárhelyen tárolják, ez pedig felveti a magánélethez való jog és a tömeges megfigyeléstől való védelem sérelmét. Decemberben az Országgyűlés elfogadott egy törvényt, amely felhatalmazza a rendőrséget, hogy az igazoltatások során arcfelismerő szoftvert használjon az emberek azonosítására.

Januárban feltételesen szabadon engedték a szíriai Ahmed H.-t, akit korábban a terrorcselekmény tényállásának téves alkalmazásával ítélték el. A férfi őrizetben töltött hosszú várakozás után szeptemberben végre hazatérhetett a családjához Ciprusra. Ahmed H. összesen három és fél évet töltött börtönben, a magyar kormány pedig egész idő alatt szabályos lejáratókampányt vezetett ellene.³

² Amnesty International: Az Emberi Jogok Európai Bírósága megerősíti, hogy Magyarország nem vizsgálta meg a felmerülő veszélyeket mielőtt visszaküldte volna a menedékkérelmeket Szerbiába, 2019. november 25., EUR 27/1465/2019 <https://www.amnesty.org/en/documents/eur27/1465/2019/en/>.

³ Amnesty International: Ahmed H. végre hazatért <https://www.amnesty.hu/news/2630/ahmed-h-vegre-hazatert>